



fred og frihet

Tidsskrift for Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF). 80. årgang, nr. 2/2020



NABOER SOM VENNER, IKKE FIENDER

TEMA: NABOSKAPET TIL RUSSLAND

fred og frihet

fred og frihet utgis av
IKFF/WILPF Norge
Internasjonal kvinneliga
for fred og frihet

Redaksjon for nr. 2/2020:
Ellen Elster,
Eva Fidjestøl,
Mari Holmboe Ruge
Audgunn Oltedal

Layout:
Camilla Hansen

Forsidebilde:
Seminardeltakere på nordisk-
russisk seminar.

Baksidebilde:
Martin Luther King Jr. på en
pressekonferanse mars 1964.
Foto: Wikimedia Commons

Alle bilder er publisert i
henhold til lov om opphavs-
rett. Av plasshensyn er noen
av artiklene forkortet av
redaksjonen.

KONTAKT

IKFF/WILPF Norge
Majorstuveien 39
0367 Oslo
Epost: ikff@ikff.no
Nettside: ikff.no

Organisasjonsnummer:
983 794 815

Kontonummer:
1254 62 53048

02	Innhold	16	På tide å avskaffe militarismen!
03	Leder: Naboer som venner, ikke fiender	18	Militær- og klimapåvirkning
04	Naboer som venner, ikke fiender: Innledning fra nordisk-russisk seminar	20	Miljøprotester øker i Russland - hva kan de forandre?
06	Felles uttalelse fra nordisk-russisk seminar	22	Soldatmødrene i St. Petersburg
09	Nordområdene: - dialog eneste løsning	24	Fredsministerens hjørne: Krigshissing eller fredsbygging?
10	Fredelig samarbeid: Utfordringer og muligheter i Arktis	25	Har man rett til å være militærnekter i Norge?
12	Konfrontasjon mellom NATO og Russland i Baltikum og nord regionen	27	Desentralisert landsmøte
		28	To fråsegn frå IKFF
13	Militarisering – en trussel mot framtidige generasjoner	29	Nytt fra WILPF: COVID-19 avslører tendensene
14	Tsjernobyl	30	Hekle en skole

NABOER SOM VENNER, IKKE FIENDER

Dette var temaet på et seminar som WILPF Norge arrangerte sammen med de andre nordiske IKFF seksjonene og representanter fra russisk sivilsamfunn i begynnelsen av februar i år. Bakgrunnen skisseres i den første artikkelen av Liss Schanke, innledningsforedraget til Ingeborg Breines og av uttalelsen som kom som resultatet av seminaret.

Naboskapet til Russland er en viktig del av WILPF Norges arbeidsprogram, og som vi vil fortsette med i årene som kommer. Som Lina Hjærtström sa på seminaret, må et profesjonelt forhold på lang sikt bygges opp på felles verdier, med aksept for likheter og det som er forskjellig, felles erfaringer og engasjement. Den første samtalen for å bygge et forhold må være målrettet, meningsfull, nysgjerrig, utprøvende og med mulighet til å spørre. Det var dette som skjedde de to dagene vi satt sammen i begynnelsen av februar.

Vi har derfor valgt innholdet i seminaret som tema for dette nummeret av Fred og Frihet. De fleste artiklene er bearbejdet innlegg som ble holdt på seminaret. Vi har også enkelte andre artikler som passer inn i denne sammenhengen, som Eva Fidjestøls artikkel om Tsjernobyl. God lesing!

- Ellen Elster

LEDER: NABOER SOM VENNER, IKKE FIENDER - TI VIKTIGE MOMENTER

1. Norge og Russland er svært ulike land. Norge er lite og rikt, Russland er stort og langt fattigere. Norge har 5 millioner mennesker på 325.000 kvadratmeter. Russland er verdens største land med 17 000 000 kvadratkilometer og verdens niende land i folketall med 142 millioner innbyggere. Norge er ekstremt rikt, med et bruttonasjonalprodukt per innbygger på kroner 74.505 dollar i 2015. Russland er fattigere med 9.329 dollar.

2. Norge og Norden har en strategisk geografisk og politisk plassering. Geografisk ligger vi mellom USA og Russland, politisk markerer vi grensen mellom NATO-alliansen og Russland, og mellom USA og Russland. Norge og Norden kan velge om vi vil være en arena for USAs og NATOs opprustning og aggressive krigføring – eller for nedrustning.

3. Norge og Russland har svært ulike historier. Russland er en stormakt preget av eneveldige ledere og enorme klasseforskjeller, Norge har vært et lite land uten tradisjon for enevelde og med langt mindre klasseforskjeller.

4. Norge og Russland fører ulik politikk og har ulike politiske systemer. De fleste nordmenn er ikke enige i alt president Putin gjør og sier -eller i all russisk politikk – heller ikke i alt president Trump gjør og sier – eller i all USAs politikk. Det betyr ikke at Russland eller USA er våre fiender. Norsk politikk og media er preget av en uforholdsmessig negativ beskrivelse av Russland og Russlands politikk. Det foregår en «diabolisering» av Russland i norsk presse – som tjener som argument for militarisering og opprustning, både tradisjonell og kjernefysisk opprustning.

5. Det har historisk sett vært et godt forhold mellom Norge og Russland. Det har vært omfattende handel og mange internasjonale avtaler mellom de to landene. Den første avtalen mellom Russland og Norge er fra 1326 og tillot reinsdyr på Varanger halvøya. Den såkalte pomor-handelen var omfattende og startet allerede 1740.

6. Russland har aldri angrepet eller invadert Norge militært. Den russiske hær bidro til frigjøringen av Finnmark i 1945, men trakk seg ut etter frigjøringen.

7. NATO er en langt større trussel mot Russland – enn det Russland er mot NATO. Warszawapakten ble formelt nedlagt i 1991, men NATO rustet opp og utvider med nye medlemsland og vennskapsavtaler – noen av de nye medlemslandene er tidligere medlemmer av Warszawapakten. NATO er enormt mye sterkere enn Russland når det gjelder militære budsjetter, våpen, installasjoner og soldater. USA har råd til og tjener på militærkappløpet, Russland har ikke råd til våpenkappløpet.

8. Norge har ingenting å vinne på militarisering og opprustning i nordområdene. Det er det som skjer i dag i form av de facto amerikanske baser, lyttestasjoner og militærøvelser – også øvelser nær den russiske grensen – det bidrar ikke til økt forsvar av Norge, men gjør oss tvert imot mer sårbare.

9. Militarisering bidrar til miljø-ødeleggelser. Militær virksomhet ødelegger miljø og klima. Vi kan styrke vårt eget miljøvern ved å bidra til nedrustning i nordområdene, sikring av atomavfall og reduksjon av forurensning i Russland – i samarbeide med miljøbevegelsen i Russland.

10. Fredelig folk-til-folk samarbeid med Russland bidrar til økt sikkerhet for Norge. Frivillige organisasjoner og fredsbevegelsen står langt svakere i Russland enn i Norge, og noe av det viktigste Norge kan gjøre for å få et godt naboforhold er å støtte og samarbeide med disse organisasjonene gjennom fredelig folk-til-folk-samarbeid.

Avslutning. Rune Rafaelsen, ordfører i Sør-Varanger der Kirkenes er den største byen, avsluttet sin innledning på seminaret slik: «Våpen er ikke løsningen, dialog er løsningen. Dere kommer aldri til å høre meg rope på flere våpen og mer sikkerhet ved grensen til Russland. Den beste sikkerheten er basert på fredelig samarbeid mellom sivilsamfunnsorganisasjonene i våre to land.»

*Liss Schanke,
IKFF/WILPF Norge*

Innledning på seminaret 3.-4. februar 2020:

Naboer som venner, ikke fiender

Dette seminaret er organisert av Internasjonal kvinneliga for fred og frihet og Norges Fredslag, som en oppfølging av en nordisk freds- og dialogreise til Russland i mai 2018. Reisen ble kalt «Naboer som venner, ikke fiender», og vi planlegger allerede en ny samling i 2021. Her er vi omkring 45 deltakere fra Danmark, Finland, Norge, Russland og Sverige.

TEKST: Ingeborg Breines

Reisen til Russland

Hensikten med reisen i 2018 var å få bedre kjennskap til Russland, å bygge nettverk med fredsbevegelsen der, gi et beskjedent bidrag til både gjensidig forståelse og, om mulig, bidra til å redusere spenningen mellom Vesten og Russland. Vi ville vise at ikke alle i Vesten lider av Russlandsfobi. For oss var reisen viktig også fordi Russland blir fremstilt som en trussel både i media og i vanlig politisk diskusjon. Fiendebilder blir skapt, og ledere blir demonisert. Dette skaper igjen frykt, og bidrar til en generell aksept av økte militærbudsjetter og til at positive holdninger til NATO blir styrket, i hvert fall i vårt land.

Vi som organiserte denne reisen vil heller bidra til en nødvendig nytenkning for å få oss ut av de vekstorienterte, militarisererte, konfronterende og konkurranseorienterte oppfatningene som dominerer i dag. I stedet må vi komme fram til tenkning som bidrar til konsentrasjon om skaperkraft og muligheter for empati, samarbeid og bygging av fredskultur. Vi må forsøke å redde menneskeheten og vår klode fra de faktiske, ikke de hypotetiske, truslene mot vår sikkerhet og hele eksistens.

Vi møtte akademikere, fredsaktivister, kunstnere og journalister, de fleste i Moskva og St. Petersburg, og ble tatt varmt imot. Vi gledet oss over kulturen, historiske minnesmerker, de vakre byene, landskapet og småsteder langs de gamle vannveiene der også vi-kingene seilte for mange hundre år siden. Språkproblemer var av og til en sperre, noe vi også opplevde under planleggingen. Vi takker Russlands ambassade i

Norge for verdifull assistanse i slike situasjoner. Og – det er viktig – det har ikke vært noe forsøk på rekruttering fra etterretnings- eller overvåkingstjenester, av den typen som er blitt en stor sak mellom våre to land de siste to årene. (jfr Frode Berg-saken).

Våre erfaringer fra reisen styrket ønsket om tettere kontakt mellom de nordiske land og Russland. Vi laget en uttalelse på veien hjem som ble sendt til nordiske parlamentarikere og til media. Uttalelsen har sju tilrådinger:

- Stans bruken av fiendebilder med retorikk fra den kalde krigen. Dette hører til fortiden.
- Støtt nordisk/russisk folk-til-folk kontakt, politisk, praktisk og økonomisk.
- Sats på faktisk og positiv kunnskap om Russland gjennom besøk, dialog og utveksling, i media og i politiske diskusjoner.
- Revurder sanksjonene mot Russland.
- Inviter president Putin og utenriksminister Lavrov til nabosamtaler i alle nordiske land, slik det gjøres i Finland.
- Signer og ratifiser FN-traktaten mot atomvåpen.
- Reduser forsvarsbudsjettene i de nordiske land, slik Russland har gjort. (Jfr Rapport fra SIPRI, Verdens militærutgifter 2017).

Veien framover er dialog

Vi har startet en praktisk og strategisk løsningsorientert dialog som ser framover, og vi har tenkt å

fortsette. Og vi har arbeid som må gjøres, fordi verden bruker enorme og stadig økende pengesummer til militære formål som ikke kan løse folks behov og problemer. Verdens økonomiske og intellektuelle ressurser blir misbrukt. Vi må få flyttet disse pengene til håndtering av reelle sikkerhetsutfordringer mot menneskehetens og klodens eksistens, som klimaendringer, atomvåpen og ekstrem ulikhet.

For oss er det et sykdomstegn at verden bruker 1.8 billioner dollar om året til militærutgifter mens det ikke er nok midler til å gjennomføre FNs bærekraftsmål og Parisavtalen. Over 100 milliarder dollar av disse midlene blir slukt av atomvåpen. Produksjon, modernisering og bruk av disse våpnene vil forhåpentligvis snart bli forbudt av militære, politiske, juridiske, økologiske og moralske årsaker.

Både rike og fattige stater ser ut til å bli presset til våpenkappløp og til å bruke mere på opprustning enn det de trenger og har råd til. Våpenprodusenter og våpenhandlere tjener på dette og det fører også til korrupsjon. Dette er en farlig utvikling som ikke gir håp til fortvilte unge mennesker. Skal vi bevege oss i retning av mer rettferdige og fredelige samfunn, må vi ta opp de underliggende årsakene til konflikt, ikke bare symptomene.

De enorme militærutgiftene er ikke bare tyveri fra de som sulter og lider, men de er også dårlig egnet til å oppnå menneskelig sikkerhet og fredskultur. Vesentlige reduksjoner av militærutgiftene vil kunne utrydde den fattigdommen som tynger nesten en tredel av menneskeheten. De lever i forferdelige forhold, de fleste er kvinner, barn og unge mennesker. Ett års

militærutgifter tilsvarer omtrent 615 regulære FN-årsbudsjetter. En slik reduksjon av militærutgiftene ville altså styrke både FNs og vårt arbeid for å «redde kommende generasjoner fra krigens svøpe» (FN-pakten, innledningen).

Dagens militære styrker bør omskoleres til å kjempe mot klimaendringer og miljøødeleggelser. Dette innebærer omfattende tiltak og en helhetlig tilnærming som forutsetter holdningsendringer og nytenkning om ikke- bærekraftig og destruktiv produksjon og forbruksmønstre.

Til slutt vil jeg nevne det en eldre russisk forsker sa da vi var i Fredsrådet i St. Petersburg. I sin tale sa han at de ser på atomubåter fra USA og NATO som gemmer seg i norske fjorder som en vesentlig trussel mot sin sikkerhet. Jeg kommer selv fra Nord-Norge og ser hvordan overvåking av russiske ubåter er blitt en omfattende virksomhet som krever enorme summer. Denne galskapen må stoppes. Den undergraver tillitsbygging, som er så nødvendig for både reelt samarbeid og vår overlevelse. Jeg vil nødig støte de folksomme og fornuftige menn som er blant deltakerne her, men faktisk er både missiler og ubåter symboler på en fullstendig utdatert og testosteronfylt maskulinitet som bygger på muskelkraft og muskelmakt, noe vi altfor lenge har tillatt å dominere internasjonale forhold.

For oss er ikke landene sterke når de viser fram sine våpen, men når de tar vare på folk og planeten vår. Vi vil ha velferd, ikke krigsferd!

Venner: sammen har vi arbeid å gjøre!



Ingeborg Breines i samtale

NABOER SOM VENNER, IKKE FIENDER

Felles uttalelse fra nordisk-russisk seminar

Et nordisk-russisk seminar ble avholdt i Oslo 3.-4 februar 2020 av WILPF Norge og Norges Fredsråd. Temaet var «Naboer som venner, ikke fiender».

Seminarer samlet omkring 45 deltakere fra Danmark, Finland, Norge, Russland og Sverige. Det var en oppfølger av en nordisk freds- og dialogreise til Russland i mai 2018. Seminarer ble holdt på Institutt for fredsforskning (PRIO) i Oslo og ble finansiert av Utenriksdepartementet. Organisatorene planlegger allerede et oppfølgingsseminar i Norge i 2021.

Hovedformålet med seminarer var å styrke forbindelsene mellom fredsaktivister i Norden, å diskutere felles utfordringer og visjoner, å bidra til gjensidig forståelse og kanskje også bidra til å redusere de spenningene vi har i dag. Spenningen mellom Vesten og Russland er en av drivkreftene bak dagens militarisering og våpenkappløp, som omfatter både konvensjonelle våpen og atomvåpen.

Deltakerne hadde åpne diskusjoner om fredsbygging, nedrustning og et sunt miljø. De var enige om å søke fremgangsmåter for fortsatte praktiske og strategiske initiativer og løsningsorienterte dialoger. Mange gjentok ordene fra ordføreren i grensebyen Kirkenes, om at vår sikkerhet ligger i styrking av folk-til-folk-samarbeidet over grensen.

Bruken av fiendebilder og demonisering av ledere både i allmenn politisk diskusjon og i media er farlig. Det skaper frykt, og har dessuten som formål å påvirke folk til å akseptere økte militærbudsjetter.

Deltakerne var enige om at vi ikke aksepterer at verdens natur-, økonomiske og intellektuelle ressurser blir misbrukt til militære formål, og at vi må bevise at slik tenkning er farlig, naiv og utdatert. Det militære gir oss faktisk mindre økonomisk og økologisk sikkerhet, fordi det forbruker så mye av ressurser som trengs til andre formål, og på grunn av enorme



Deltakere på seminarer.



drivhus-gassutslipp og den strålingen og forurensningen det skaper. Vi kan ikke tillate at det militære skal holdes utenfor de internasjonale klima-avtalene. I stedet må vi bruke pengene til å håndtere de reelle sikkerhetsproblemene, som trusselen mot mennesketens og klodens fortsatte eksistens, enten dette skyldes klimaendringer, miljø-ødeleggelser, uakseptabel økonomisk og sosial ulikhet eller atomvåpen.

Ulike alternativer ble diskutert om hvordan vi kan bidra til å endre holdninger, for å få snudd atom- og romvåpenkappløpet, redusert forsvarsutgifter, og få oss ut av den dominerende samfunnstenkningen som er basert på vekst, militær konfrontasjon og konkurranse. Med andre ord: hvordan kan vi bygge felles sikkerhet, menneskelig sikkerhet, en fredskultur og ikke-vold?

Blant de konkrete forslagene var:

- Fortsatt deling av kunnskap og ideer
- Gjensidig inspirasjon fra hverandres kunst og kultur Arbeide for å styrke sivilsamfunnet og demokratiske prosesser
- Søke produksjons- og forbruksprosesser som sikrer velferd for alle og respekt for biosfæren
- Etablere permanente institusjoner for fred, som

fredsdepartementer, for å fremme fred på alle nivåer

- Støtte og bruke FN; diplomati og multilateralt samarbeid
- Bidra til å gjennomføre FNs bærekraftsmål og Paris-avtalen om klima
- Arbeide for et demilitarisert og atomfritt Arktis og Baltikum
- Bevare Arktisk Råd demilitarisert og funksjonelt
- Samle signaturer fra enkeltpersoner og byer til støtte for FN-konvensjonen som forbyr atomvåpen
- Fortsette å advare mot atomavfall og annet farlig avfall, og gjøre avfallshåndtering sikrere
- Søke nærmere samarbeid mellom freds- og miljøbevegelsen
- Gå aktivt inn for samarbeid mellom generasjonene, dele kunnskap og prioriteringer, kryss landegrenser
- Søke partnerskap med nye «søstergrupper» og -organisasjoner

Konklusjon:

Tillitsbygging mellom folkene er avgjørende både for reelt samarbeid og for vår alles overlevelse.



Underholdning på nordisk-russisk seminar: Elfi og Rut



Underholdning på russisk-nordisk seminar.

Dialog - eneste løsning

Dialog er den eneste løsningen, våpen er det ikke. Dere kommer aldri til å høre meg rope på flere våpen og mer sikkerhet ved grensa til Russland. Den beste sikkerheten er basert på et fredelig samarbeid mellom sivilsamfunnsorganisasjonene i våre to land.

TEKST: Rune Rafaelsen

Slik avsluttet Rune Rafaelsen sin innledning om samarbeidet med Russland i Nord-Norge på Russlands-seminaret. Han er ordfører i Sør-Varanger og bor i Kirkenes. I sitt daglige arbeid har han jevnlig kontakt med Russland.

Han forteller at forrige uke var det 25 års feiring av samarbeidet mellom Kirkenes og Severomorsk, en lukket by, og som er senteret for den russiske nordlige sjøflåten, forteller Rafaelsen. Det å komme inn i denne byen er vanskeligere enn å komme inn i Russland. Under feiringen var det konsert av studenter ved Musikk konservatoriet og svømmekonkurranse.

Jeg reiser ofte til den russiske byen Nikel, forteller Rafaelsen. Der er det store utslipp av svoveldioksid som er et stort problem for Nikel og Russland – og for Norge. Utslippene er den største kilden til forurensing i Norge, tre ganger mer enn for resten av landet. Men Nikel-ovnene skal lukkes i 2020. Det vil få store konsekvenser for Nikel-samfunnet. Mange vil miste arbeidet sitt og må omstille seg. Vi i Kirkenes kan hjelpe til. Kirkenes var en gang en gruveby. Gruvene ble stengt ned og 600 arbeidsplasser forsvant. Hva kan vi gjøre

sammen når 600 jobber plutselig forsvinner? Vi måtte se etter andre kilder for inntekter: Havna i Kirkenes, turisme, og særlig asiatiske turister. Vi må stille oss spørsmålet: Hvordan kan vi bidra med våre erfaringer om omstilling til Nikel?

«Kirkenes er en russisk by i Norge», er det mange som hevder. 10 prosent av folk i Kirkenes snakker russisk eller er russere. Vi har en lang historie med internasjonale avtaler mellom Russland og Norge:

- I 1326 ble Novgorod avtalen inngått. Den går ut på å tillate reinsdyr i Varanger-området.
- I 1809 ga Sverige bort Finland til Russland. Den svenske tronarvingen døde, og Sverige sendte en delegasjon til Frankrike og fant Jean Baptiste Bernadotte – som raskt tok kontakt med den russiske tsaren Alexander den første.
- I 1825 ble den første grensekommissæren etablert og ratifisert i 1826.

Einar Gerhardsen reiste til Moskva i 1955 – midt under den kalde krigen. De to landene ble enige om å lage sju kraftstasjoner langs Pasvikelva, vannet kommer fra den finske elva Enare. Til tross for politiske forskjeller ble Barentssekretariatet etablert for å fremme regional fred og samarbeid i Nord i 1993 og med hovedkvarter i Kirkenes. Det er allerede et bredt samarbeid mellom Russland og Norge i nord. Det finnes ingen organisasjon i nord som ikke har noen form for samarbeid med en russisk partnerinstitusjon. Jeg ønsker å skape en atmosfære hvor Olga og Vladimir deler Pers og Karis liv, sier Rafaelsen.

Hvordan skal vi bedre den nordiske-russiske dialogen? En nøkkel er den vanskelige situasjonen på Krim etter mars 2014. Jeg håper at Frankrike og Tyskland finner fram til en løsning for å stabilisere Sør-Øst Ukraina gjennom den konkrete dialogen de har med Russland, spør Rafaelsen og maner til dialog.

Rune Rafaelsens innledning er basert på notater av organisatorene.



NORDOMRÅDENE:

Fredelig samarbeid:

UTFORDRINGER OG MULIGHETER I ARKTIS

La oss holde Arktis demilitarisert. Arktis må kunne sikre trafikken i området og ikke åpnes for militære makter. I 2018 oppnådde vi en fiskeritavtale, som var proaktiv for Arktis. Denne oppfordringen kom fra Sverre Lodgaard i sitt innlegg på seminaret om naboskapet Norden og Russland. Han viste til at vi nå lever i en urolig tid og hvor stormaktene oppfører seg annerledes enn tidligere.

TEKST: Sverre Lodgaard

Den internasjonale ordenen er i bevegelse. Det går fra orden til noe uforutsigbart. Vi er inne i en omstilling, og som minner oss om den kalde krigen, men med ny teknologi, inkludert militær teknologi. Det er begrenset rom for samarbeid. Unntaket er blant annet Arktis. Nye veier for transport og handel øst – vest i nordområdene er velkomne effekter av klimaforandringer. Dagsorden for miljø og klima blir drevet av de mindre nasjonene. USA bryr seg ikke.

Inntil ganske nylig var Arktis adskilt fra resten verden. Nå har verdens stater kastet sitt blikk på området og er opptatt av ressursene som skjuler seg. Området kan utvikle seg til å bli konfliktfullt. De mindre landene har en oppgave i å stå i front for å sørge for

at området forblir demilitarisert, og at miljøet blir ivarettatt.

Vi må minne om Jens Evensen, norsk ambassadør og regjeringsmedlem. Han definerte og fikk internasjonal aksept for en økonomisk sone på 200 nautiske mil, med rett for kyststatene til å utforske og utnytte de levende ressursene i havet. Utover dette skulle alle ressurser som mineraler og biomangfold komme menneskeheten til gode. Sju av åtte arktiske stater var enige om avtalen. USA signerte men ratifiserte den aldri.

I dag opptre stormaktene som gribber: India vil ha Kashmir, Russland har annektert Krim, Kina definerer seg som *nabo* til Arktis. Kina og Russland går sammen om gass. Russland og Tyskland har interesser i Baltikum. USA støtter internasjonal lov når det passer. Multilateralisme er en prioritet for Europa, mens USA foretrekker bilateralisme.

Kina ser også for seg en 'silkevei' i Arktis. Er dette en vinn – vinn situasjon, eller er det Kina som vinner? Kina fornyer det militære arsenalet sitt. Felles sikkerhet kan ikke bli oppnådd ensidig, så det er viktig å møte Kinas invitasjon. Men USA ser på det som fiendtlig handling og konfronterer tilbake. Kina synes også å forberede seg på å bruke makt i det sør-østlige asiatiske området. Men vil Kina virkelig benytte militær makt?

Russland fornyer også sitt militære arsenal. La oss minne om noen fakta: Russland har 25 prosent av verdens landområder. Den nye sjøveien er felles mellom Russland og Kina, og av interesser for USA. Russland er en militærmakt med et militærbudsjett på mindre enn 10 prosent av USAs militærbudsjett. Frykten på den russiske sida burde bli forstått og respektert.



Sverre Lodgaard

Under den kalde krigen var den norske politikken balansert avskrekking. I fredstid var militærbase bemannet med kun norsk personell, og særlig på grensa til Russland. Denne strenge politikken er nå forlatt, også av Arbeiderpartiet! Det amerikanske militære og NATO er nå stasjonert, til og med i Nord-Norge.

Vi er involvert i rakettforsvarssystemer. Norge har de siste årene vært vertskap for flere internasjonale militærøvelser enn noensinne. Forholdet til Russland er bare på 'forretningsnivå'. Norge er sjølsagt opptatt av forholdet til Russland, det dreier seg om undertrykkende politikk, men også hvordan Russland svarer på forandringer i vestlig politikk.

Tidligere brukte vi å forholde oss til likeverdige stater, men hvem er de i dag? Hvilke verdier deler vi? De amerikanske, og særlig presidentens verdier, går nå mot liberale verdier og multilateralisme. Det er en kollisjon av verdier, vi er ikke lenger like. Den nære framtida er uforutsigbar.

President Trump mener at NATO er gått ut på dato. Frankrikes president Macron har fulgt opp med

å kalle NATO for hjernedød (The Economist, 7. november). Europa må finne sin egen vei for ikke å bli marginalisert, mener han. For å få til det, må han ha med seg tyskerne. De er ikke riktig der, men ikke langt unna heller.

Bilaterale avtaler er bedre, ifølge Trump. Logisk følger at han heller ikke er for EU eller FN. Hvor er vi hvis han blir gjenvalgt? Det er tilsynelatende et brudd i NATO. Norge er for å fortsette. Norge er avhengig av USA, mens andre europeiske stater prøver å redusere avhengigheten.

Den første Stoltenberg-regjeringen understrekte et folk til folk samarbeid. Vi skulle legge maksimum med press bak det, og praktiskere det, avslutter Lodgaard.

Denne oppsummeringen er basert på notater under Sverre Lodgaards muntlige presentasjon, og to artikler som han nylig har publisert og som han refererte til i avisene Klassekampen (18.11.2019) og Dagsavisen (28.01.2020).

Svalbardtraktaten 100 år

TEKST: Mari Holmboe Ruge

Svalbardtraktaten er en av svært få internasjonale avtaler fra oppgjøret etter første verdenskrig som fremdeles etterlevs. Den ble inngått i 1920 mellom Norge, USA, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederland, Storbritannia, Irland og Sverige. Senere har en lang rekke land sluttet seg til, blant annet Russland. Med unntak av perioden under annen verdenskrig har Norges suverenitet over Svalbard aldri blitt utfordret eller bestridt. Strid rundt fortolkningen av traktaten i nyere tid har først og fremst knyttet seg til spørsmål om Svalbardtraktaten også gjelder havområdene rundt øygruppa.

Hoveddelen av traktaten angår retten til å utnytte naturressurser (fangst og fiske) og å drive nærings-

virksomhet (blant annet gruvedrift) på Svalbard. Dessuten har traktaten en egen paragraf (nr 9), som forbyr militær virksomhet på Svalbard:

«Med forbehold av de rettigheter og plikter for Norge som følger av dets tiltredelse av Folkenes Forbund forplikter Norge seg til ikke å opprette eller til late opprettet noen flåtebasis i de egner som er nevnt i artikkel 1 eller anlegge nogen befestning i de nevnte egner som aldri må nyttes i krigsøyemed».

Det har vært hevdet (blant annet av NRK-journalist Bård Wormdal) at meteorologiske overvåkingsanlegg på Svalbard og mellomlanding av amerikanske militærfly på Jan Mayen er i strid med paragraf 9.



Konfrontasjon mellom NATO og Russland i Baltikum og nord-regionen

UTFORDRINGER OG MULIGE LØSNINGER

Atomfysiker Oleg Bodrov innledet om faren for sammenstøt mellom NATO og Russland i Baltikum. Bodrov er formann i Public Council of the Gulf of Finland and Russia og medlem av rådet til International Peace Bureau. Opprinnelig forsket han på militære undervannsbåter. Tsjernobyl-ulykken ble en vekker. Ulykken ble først fortiet i Russland. Det var ikke mulig å publisere konsekvensene av ulykken. Det ble slutten for Bodrov innen militærforskning, og han vendte blikket mot konsekvensene av forskningen sin.

TEKST: Rune Rafaelsen

Bodrov er bekymret for at en mulig konfrontasjon mellom NATO og Russland kan skje her. Området har nå et økt antall permanente tropper. Antallet krigsøvelser øker raskt, og antallet deltakende stater øker også. Måten øvelsene skjer på er forandret. Tidligere var det i hovedsak øvelser på kriseberedskap. Nå dreier det seg om å simulere bruk av atomvåpen. I tillegg har det vært en opptrapping av krenkelser i luftrommet og farlige nesten ulykker.

Russland kan bli det første landet som benytter atomvåpen, tror Bodrov. Atomvåpenforbudet strider mot de nasjonale interessene. Selveste øverstkommanderende for hæren lanserte «atomtriaden», det vil si fire transkontinentale atomraketter skulle skytes opp fra undervannsbåter, fra fly og fra bakken.

Bodrov ser en nær sammenheng mellom atomvåpen og produksjon av atomkraft. Atomkraftverkene i Russland leverer atombrensel fra uran til bruk i atomubåter. Dessuten eksporterer Russland elektrisitet basert på atomkraft til en rekke land i Europa, Asia og Afrika. Det har store globale konsekvenser ved at landene nå har sjansen til å investere i et russisk atommilitært program med følger av nukleær forurensning.

Totalt vil antallet atomkraftverk bli redusert i Baltikum, Russland og Norden. Noen land vil øke produksjonen sin, mens andre vil redusere den. Kartet under viser en oversikt over atomreaktorer i det Baltiske området.



Baltic-Nordic Dialogue YES!

Confrontation – NO!

THANKS!

Oleg Bodrov,

physicist, ecologist,

Chairman of Public Council of the Gulf of Finland, Russia

member of the Council of International Peace Bureau

www.decommission.org

www.decom-atom.org



Oleg Bodrov

Bodrov er også opptatt av de helsemessige konsekvensene produksjonen av atomkraft har på befolkningen. For eksempel forurenses atomanlegget MAY-AK som ligger i Ural, området rundt anlegget. Dette området er på 22 000 kvadratkilometer. Det får følger for befolkningen som bor her. Det er mer enn 500 000 ofre. Krefttilfellene er fordoblet de siste tjue årene og har nådd 400 tilfeller per 100 000 mennesker, 40 prosent flere enn i Europa. Antallet fødselsskader hos barn har nådd 52,3 per 1 000 fødsler i 2010. Det er 55 prosent flere enn i hele Russland.

Bodrov konkluderer med at det er nødvendig å skape en baltisk – nordisk koalisjon (nettverk) av grasrotorganisasjoner for å fremme demilitarisering og atomfri sone i den baltiske og nordiske regionen. – Vi må øve press på landenes myndigheter i regionen og Russland. Vi må få til miljøstandarder for eksport og import av elektrisitet og teknologi fra Russland.

Ikke minst må vi få til folkelig engasjement om disse spørsmålene. Og så må vi fortsette å arrangere internasjonale konferanser om temaet, og å utvikle samarbeid mellom landenes grasrotorganisasjoner, regionale myndigheter og lokale regjeringer, avslutter Bodrov.

Han tilføyer at det allerede finnes et samarbeid mellom grasrotorganisasjoner i Russland, Baltikum og Norden. I 2019 underskrev mer enn 160 freds- og miljø-organisasjoner et opprop mot atomvåpen og atomkraft til presidenten, regjeringen og parlamentet i Finland. Det var et opprop om fred i Østersjøen, fred blant folk og beskyttelse av miljøet. Problemet er bare at russiske organisasjoner som samarbeider med utenlandske organisasjoner, blir beskyldt for å være agenter for fremmede makter. Det finnes ingen fredsbevegelse på grasrota i Russland som kan ta initiativ.

MILITARISERING - EN TRUSSEL MOT FRAMTIDIGE GENERASJONER

Dette sier Natalia Kovaleva i sin innledning. Hun forteller om helsemessige konsekvenser av atompollitikken. Kovaleva er lege og forsker i genetik. Hun er også medlem av Public Council of the South Coast of the Gulf of Finland og bor i St Petersburg.

Hun mener at militarisering har følger for befolkningen på mange måter. Økonomisk og sosialt betyr det at folk blir nedprioritert i forhold til velferdsytelser og sosial utvikling. Institusjonelt innebærer det at demokratiet lider og at folk ikke har mulighet for å få innflytelse på beslutninger fra myndighetene. Mentalt og psykologisk bygges det opp en forståelse om at det er fiender på alle kanter og folks aggresjon og frustrasjon øker.

Militariseringen får også betydning for demografien. Områder som er sterkt forurensset, blir avfolket på grunn av fraflytting og nedgang i fødsler, som igjen oppmuntrer til at farlige våpen som

atomvåpen blir utplassert.

Det er vitenskapelig bevist at lavdosestråling fører til at gener svekkes, og at det skjer mutasjoner av gener, hevder Kovaleva. Forskningen viser også at sjansen for å føde barn med store skader, er økende fordi arvestoffet er ødelagt. Mødrenes reproduktive system ødelegges. Også menn er utsatte. Ofte er menn mer utsatt fordi det er flest menn som jobber på atomkraftverkene.

Disse funnene vil ikke bare gi noen svar men vil også demonstrere bekymringen vår, avslutter Kovaleva, og oppfordrer til samarbeid på tvers av grensene som første skritt.

TSJERNOBYL

26. april markerte vi 34 år etter Tsjernobyl. Mange bøker og HBO-serien Chernobyl har det siste året minna oss om at Tsjernobyl ikkje er over, og at det er mykje vi ikkje veit om verdas største atomkatastrofe.

TEKST: Eva Fidjestøl

Serien *Chernobyl* har hausta strålende kritikkar over heile verda, også i Norge. Og som TV-drama vurdert, kjem han i klasse med dei aller beste. Serien er spennande og godt redigert, har gode skodespelarar og gir oss ei kjensle av at dette er sanninga om Tsjernobyl. To forskarar ved PRIO hevdar i ein artikkel i Aftenposten at i tillegg er det eit viktig aspekt ved serien, som for det meste er oversett: Korleis han lærer oss om heilt grunnleggande og universelle måtar ikkje-demokratiske regime er ulike demokratiske regime.²

Serien har også møtt kritikk. Den krassaste og grundigaste eg har lese kjem frå den franske ingeniøren Yves Lenoir. Han har gått igjennom heile serien minutt for minutt og har kommentert feil og manglar i ein artikkel på 45 sider.³ Her er nokre få eksempel. Ein av hovudpersonane i serien, kjernefysikaren Legasov forklarar: «Kvart uranatomet U-235 er som ei revolverkule som bevegar seg med lysets hastighet og går gjennom alt den møter. ---Nøytronet er ei kule som går rundt uranet.»

Kjernefysikaren Ulana Khomyuk er ein oppdikta person som seier om det vanskapte nyfødde barnet til enka etter ein av brannmennene som døydd: «Fosteret tok imot all radioaktiviteten, og det sparde mora sitt liv.» Dette er jo tøys og slike utsegn ville ingen fysikar eller kjemikar komme med. Graig Mazin kan ikkje ha tenkt at det var viktig å bruke fagfolk til å lese gjennom manuset. Lenoir påviser at kronologien til dei reelle handlingane er feilplasserte og blanda med oppdikta hendingar, og karakterane stemmer ikkje med dei verkelege personane dei framstiller.

Vassily Nesterenko, leiar av Sosny atominstitut i Minsk, er den store mangelen ved fiksjonen til Craig Mazin, hevdar Lenoir. Den rolla han spela då ulukka skjedde, og hans engasjement i månadane og åra som følgde for å opplyse og hjelpe folk som budde i dei mest forureina områda i Kviterussland, burde vore med.

Ulike evalueringar av Tsjernobyl

I 2009 kom den store, grundige rapporten om helse og miljøkonsekvensane etter Tsjernobylulukka av Yab-

lokov og far og son Nesterenko.⁴ Det er den største og mest fullstendige samlinga av data som handlar om dei negative konsekvensane av Tsjernobyl på helsa til folk og miljø, som er utgitt hittil. Dei hevdar at så mange som ein million menneske kan ha mista livet på grunn av Tsjernobyl. Ein skulle vente at dette ville utløyse ein stor debatt, men det skjedde ikkje.

I Store norske leksikon står det. «Til tross for dystre prognoser er helsekonsekvensane av Tsjernobylulykken langt mindre enn tidlegare forventet mens de psykologiske konsekvensane er langt mer omfattende enn antatt. ---134 fikk strålesyke og 28 av disse døde i løpet av 3-4 måneder. Fem brannmenn døde av brannskade. I perioden 1987 – 2004 døde ytterligere 19 pasienter. ---Det er rapportert om 5000 barn eller opptil 9000 som fikk skjoldbrusk-kreft som skyldes radioaktiv jod (I-131). 15 av disse døde på grunn av forsinket medisinsk behandling. --- Økt frekvens av andre krefttyper som leukemi og svulster, immun-systemsykdommer eller ulike fødselsskader, er så langt ikke påvist. ---»⁵

Kate Brown

Kate Brown er professor i vitskapshistorie ved Massachusetts Institutt of Technology (MIT). Ho har fleire år med studiar i tidlegare Sovjet bak seg, og snakkar russisk. I ein periode på fem år reiste ho omkring i Russland, Kviterussland og Ukraina og studert rapportar og helsestatistikkar. Det handla for det meste om rapportar som hadde vore graderte, men no er opna. Ho møtte og mange kjende kvinner og menn som har stått sentralt i kampen for å få fram sann informasjon om Tsjernobyl, og mange ukjende offer som fortel si historie eller historia til familiemedlemmer som er døde. Kate Brown avdekkar den fulle breidda av øydeleggingane og kvitvaskinga som følgde etter katastrofen i boka *Manual for survival* som kom i 2019.⁶

Det internasjonale strålevernregimet

Internasjonalt strålevern er ikkje etablert og utvikla utifrå eit nøytralt utgangspunkt, men med eit mål om



å fremje veksten av atomkraftindustrien. ICRP (International Commission on Radiological Protection) foreslår standarane for strålevern av menneske (without unduly limiting the beneficial practices giving rise to radiating exposure). IAEA (International Atomic Energy Agency) blei oppretta av FN i 1957 for å arbeide for utbreiing av atomkraft i heile verda, og kontrollere at denne teknologien ikkje blei brukt til atomvåpen. Avtalen mellom IAEA og Verdas helseorganisasjon (WHO) frå 1957 har ført til at IAEA har hatt hovudansvaret for å evaluere Tsjernobylulukka og andre atomulukker, mens legane i WHO har blitt hindra i å ha ei sjølvstendig rolle.

Demokrati og diktatur?

Den diktatoriske Sovjetstaten holt Tsjernobylulukka og konsekvensane av ulukka hemmeleg i over tre år. Men då jernteppet var borte og samarbeidet om Tsjernobyl, mellom aust og vest tok til, var det ikkje dei demokratiske tradisjonane i vest som møtte dei tidlegare Sovjetrepublikkane i eit samarbeid om forskning på helsekonsekvensane av ulukka, og om å skaffe hjelp til folk. Begge supermaktene hadde mykje å svare for overfor millionar av eigne borgarar, som var eksponerte for radioaktiv stråling frå ulukker, atomvåpenproduksjon og testing gjennom mange år. Ingen av partane var interessert i at sanninga skulle komme fram. Tsjernobyl var ikkje noko mindre enn ei katastrofe for politikarane i alle atomland. Men dersom nokon kunne vise at Tsjernobyl, oppfatta

som «den største atomkatastrofe i menneske si historie», likevel berre førde til døden av nokre få brannmenn og nokre få av ryddemannskapet, og ikkje hadde nokon andre helseeffektar, ville all saksøking, ubehagelege granskingar og krav frå folket om tiltak, forsvinne. Sjølv om vi er både takksame og stolte over vårt demokrati, er det tydeleg at atomindustrien, både sivil og militær, avslører svake sider ved demokratiet.

Etter *Chernobyl*-serien har interessa for turistreiser til Tsjernobyl auka. Kate Brown seier om det: «Det er ikkje i museumsbyen Pripjat ein opplever Tsjernobyl, men i dei radioaktive landsbyane utanfor sona.»

Ho fortel om ein tur i skogane omkring Tsjernobyl i lag med bærplukkarar. Bæra blir kontrollerte for radioaktivitet. Dersom dei ligg under den lovlege grensa som er

1250 Bq/kg går dei vidare til Polen og deretter ut på verdsmarknaden. Ligg dei over, blir dei blanda med reine bær før dei blir godtekne. Det betyr, skriv ho: «Folk i USA, Canada og Europa kan vakne opp til frukost med Tsjernobyl-blåbær.» Det ville i så fall vere ein av konsekvensane av ein politikk støtta av FN organisasjonar, som legg til rette for at folk held fram å leve på radioaktiv forureina jord.

Les meir på Evas Blogg: atomblogg.org

1. Johan Renck/Craig Mazin, 2019: *Chernobyl*
2. Kva Tsjernobyl lærer oss om demokratiets overlegenhet: Aftenposten 23. juni 2019
3. <https://blogs.mediapart.fr/yves-lenoir/blog/300719/la-mini-serie-Chernobyl-une-pseudo-fiction-perverse>
4. Alexey V. Yablokov, Vassily B. Nesterenko, Alexey V. Nesterenko: *Chernobyl. Consequences of the Catastrophe for People and the Environment*, The New York Academy of Sciences, New York 2009
5. Store norske leksikon: <https://snl.no/Tsjernobyl-ulykken>
6. Kate Brown: *Manual for Survival. A Chernobyl guide to the future*, W.W.Norton and Company, New York 2019
7. Res. WHA 12-40, 28 May 1959

På tide å avskaffe militarismen!

Coronapandemien viser tydelig hvordan militæret kommer til kort når det gjelder å ivareta menneskers sikkerhet i en uventet krisesituasjon. Vi har også sett hvor bra det er med samarbeid over grensene for å hjelpe hverandre når krisene rammer. Selv om de fleste avisoverskrifter handler om Corona for tiden, er det langt fra den eneste krisen det internasjonale samfunnet står ovenfor. Klimaendringene rammer fortsatt de fleste land på kloden i forskjellig grad og styrke, med voldsomme skogbranner, flommer og tørke. For å unngå en større katastrofe må vi halvere CO₂-utslippene i løpet av det neste tiåret.

TEKST: Åse Møller Hansen

Økosystemene er i krise mange steder med tap av biologisk mangfold. Arter dør ut. Vi vet at planter, dyr og mennesker er avhengige av pollinerende insekter som bier og humler. Vi som lever på jorden nå, har ansvar for å redde livsgrunnlaget for de for de kommende generasjonene.

Verdens 15 000 atomvåpen utgjør en annen global trussel. Uansett i hvilket land et eventuelt atomangrep vil finne sted, så kan konsekvensene ramme store deler av kloden gjennom en atomvinter eller radioaktiv forurensing. Den berømte dommedagsklokken ble i år satt fram til 100 sekunder før midnatt, på grunnlag av Atomic scientists målinger av sjansen for atomkrig, miljø- og teknologiske trusler mot menneskeheten. Vi har aldri vært nærmere midnatt.

Til tross for at nasjonale forsvar og militærallianser som NATO ikke kan forsvare oss mot noen av disse truslene, har de karret til seg voldsom innflytelse og makt og får stadig mer ressurser. De er en destruktiv kraft både i krig og fred. Militarismen er ansvarlig for enorme klimautslipp og kontinuerlig forurensning. De legger beslag på stadig større arealer til baser, utvinning av metaller, mineraler og olje og til krigsindustrien.

I 2017 lå verdens klimautslipp på 36,2 milliarder tonn CO₂. I tillegg kom fem milliarder tonn CO₂ fra avskoging og andre menneskeskapte naturinngrep, fra bygging av veier, flyplasser, gruver, fabrikker, militæranlegg m.m. Urørte naturområder og dyrket mark lagrer CO₂ og bidrar til å verne mot en klimakatastrofe.

WILPF vil redefinere sikkerhetsbegrepet

I WILPF sin internasjonale arbeidsplan er redefinis-

ring av sikkerhetsbegrepet et av fire hovedarbeidsområder (1). I arbeidsprogrammet står det blant annet:

«WILPF avviser ideen om at sikkerhet er synonymt med militær styrke. Vi mener at virkelig sikkerhet bare kan oppnås gjennom en annen politisk økonomi hvor det investeres i miljøvern, sosiale og økonomiske rettigheter. For å skape varig fred må vi sette en stopp for militarismen. Vi må ruste ned. Militarisme oppildner til mer konflikt. Jo mer våpen som finnes, jo mer våpen vil bli brukt.

Militarismen er i stor grad profittdrevet. Det globale militære forbruket var i 2015 på 17 000 milliarder kroner. Stor fortjeneste på våpenproduksjon salg gir økonomiske insentiver både til myndigheter, og selskaper og enkeltpersoner. Folkeretten blir stadig underordnet krigens profitt.

WILPF fastholder at mer penger må brukes på de virkelige sikkerhetsspørsmålene, og at penger må flyttes fra krigsmaskineriet til å skape grunnlag for fred.»

Også andre fredsorganisasjoner tar i økende grad opp den viktige diskusjonen om hva som gir reell sikkerhet. Den amerikanske fredsorganisasjonen World Beyond War laget i 2018 en omfattende, tankevekkende rapport: *A Global Security System, an Alternative to War* (2).

Krig eller klode - på tide å velge

Global Campaign on Military Spending laget nylig en snedig plansje med utgangspunkt i for prisen av en krigsmaskin, se illustrasjon. Her kan vi blant annet lese at det ikke bare er anskaffelsen av F-35 som koster enorme beløp; det koster 440 000 kroner å holde et F-35 fly i luften en time. I noen land tilsvarer dette lønn til en sykepleier i ett år. I denne sammenhengen

kan det nevnes at den amerikanske tenketanken Rand Corporation tar til orde for en ytterligere militarisering av Norge, blant annet «gjennom å utnytte F-35 kampflyenes fulle potensial til å støtte felles operasjoner på tvers av forsvarsgrenene.» (4)

Krig og opprustning for å ivareta nasjonal sikkerhet og nasjonale interesser virker mot sin hensikt. Verden er blitt en mye farligere plass etter krigene i Afghanistan, Irak, Libya og Jemen, i særdeleshet for innbyggerne i disse landene og i nabolandene, men også for resten av verden. Militariseringen av Norge, Skandinavia og Europa mot et såkalt selvhevdende Russland (NATO-norsk) fører oss på villspor. Burde vi ikke heller samarbeide med vår nabo i øst for å håndtere og løse felles utfordringer og for å dele kultur, historie og vitenskap?

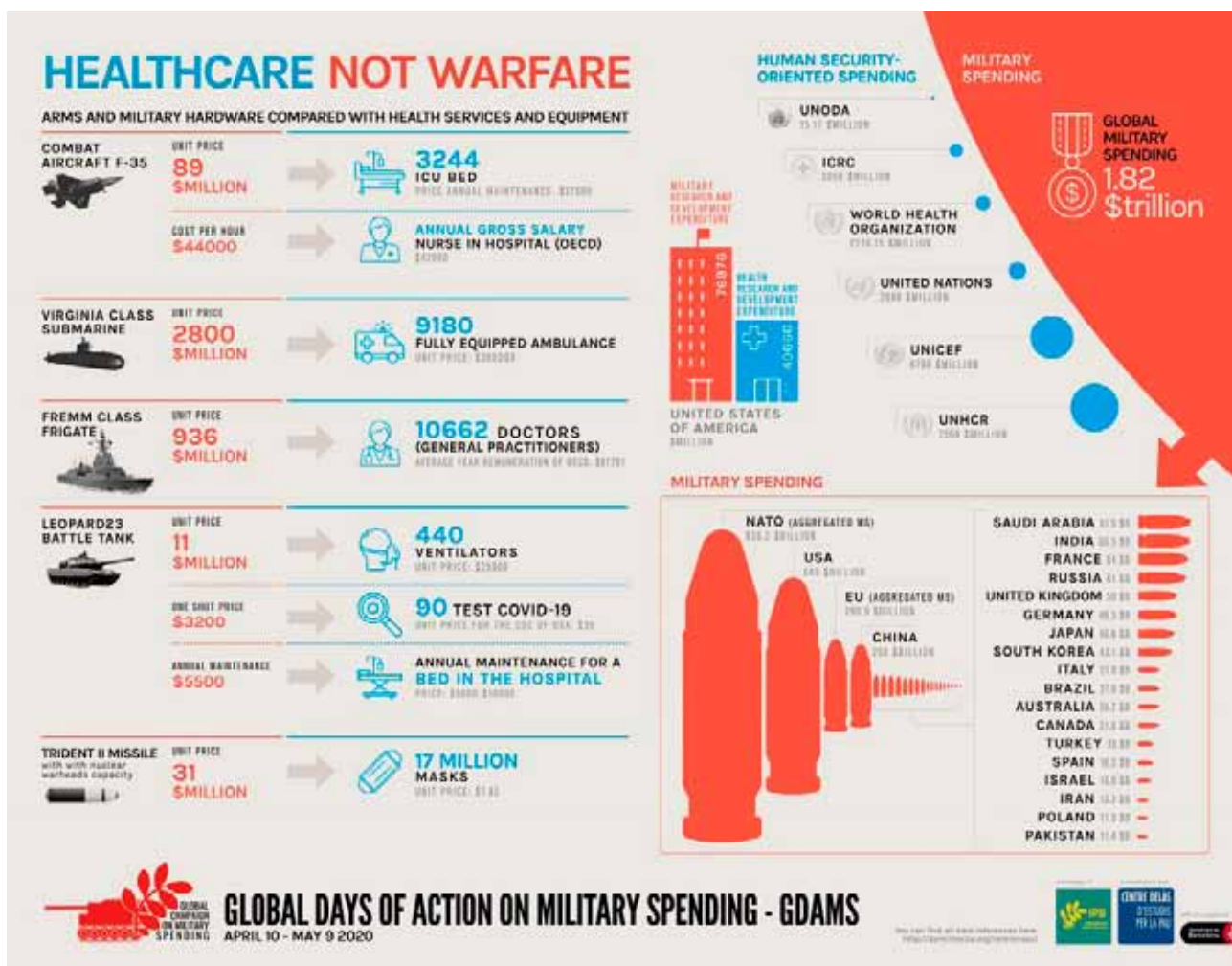
Vi må løfte diskusjonen om hva som gir reell sikkerhet. Vi trenger nye sikkerhetsbegrep. I FN sammenheng har det lenge vært diskusjoner rundt menneskelig sikkerhet og bærekraftig sikkerhet. Menneskelig sikkerhet blir til gjennom utvikling, ikke våpen, gjennom samarbeid, ikke konfrontasjon, gjennom fred, ikke krig. Menneskelig sikkerhet gjelder for alle uansett nasjonalitet, etnisitet, religion, kjønn

ren luft, trygg matjord, tilgang på naturressurser og trygge samfunn. Et bærekraftig sikkerhetsbegrep er ikke kun sentrert rundt menneskers behov. Det verdsetter miljøet i seg selv. Begge disse nyere sikkerhetsbegrepene utfordrer militarismen. Begge begrepene kan brukes for å få fredssak, klima, miljø og utvikling inn i det sikkerhetspolitiske sporet.

Å stoppe den globale oppvarmingen og nedbrytingen av økosystemene er vårt felles ansvar, over landegrensene. Det krever samarbeid. Et tradisjonelt militært sikkerhetsbegrep hindrer oss i dette. Vi må lære oss å løse Internasjonale konflikter på en sivilisert måte og omdirigere de militære ressursene til å skape en grønnere, mer rettferdig og fredelig verden.

NOTER:

1. <https://www.wilpf.or/our-vision/>
2. <https://worldbeyondwar.org/alternative/>
3. <http://demilitarize.org/resources/gdams-health-care-not-warfare-infographic/>
4. Steigan.no 13.4.20. – Rand Corporation foreslår «å styrke avskrekkingen i Norge»



Militær- og klimapåvirkning

Miljø- og klimapåvirkning forårsaket av militær aktivitet har vært og er delvis tabubelagt. Det er derfor et stort behov for mer åpenhet og kunnskap ikke minst som grunnlag for implementering av FNs bærekraftsmål og for demokratisk deltakelse i viktige beslutninger for vår framtid.

TEKST: Ingeborg Breines og Edel Havin Beukes

Internasjonal Kvinnelig for Fred og Frihet (IKFF) har fått utarbeidet en studie om:

1. Norsk militær forurensning og ressursbruk, både i Norge og utenlands.

2. Andre lands militære forurensning i Norge.

IKFF er takknemlig for økonomisk støtte fra den norske UNESCO-kommisjonen til dette og er glad for at Aslak Storaker og Ivar Vangen kunne påta seg å gjøre studien. Rapporten heter "Militær miljø- og klimapåvirkning." Veiledere underveis har vært Ingeborg Breines og Edel Havin Beukes fra IKFF. Rapporten bygger Forsvarets Forskningsinstitutt's årlige miljørapporter og på innhentet informasjon fra studier og ulike andre kilder både i Norge og internasjonalt.

Nasjonalt har IKFF i mange år vært aktiv på feltene militær miljøpåvirkning, ikkevolds- og antikrigsarbeid, kvinner, fred og sikkerhet, etablering av et eget fredsdepartement, fremme informasjon om atomtrusselen inkludert gruvedrift av uran og thorium, den felles produksjonsprosessen for atomvåpen og atomkraftverk, håndtering av atomavfall og helsevirkningene av bruk av utarmet uran i det militære.

WILPF internasjonalt har flere viktige prosjekter, blant annet www.reachingcriticalwill.org som brukes av regjeringer og NGOere.

IKFF har deltatt aktivt i ForUM for Utvikling og Miljø fra det ble opprettet i 1993 og vil framheve samarbeidet om FN's bærekraftsmål de siste årene, ikke minst nr. 4 om utdanning, nr. 13 om klima og nr. 16 om fredelige samfunn.

Årsmøtet til IKFF i 2019 vedtok å sende følgende forslag til regjeringen:

1. Forsvarets klimaavtrykk reduseres både hjemme og ute og ute minst på linje med den reduksjon sivilsamfunnet pålegges.

2. Utenlandske militære styrker på besøk eller øvelser i Norge pålegges å avgi regnskap for sin miljø- og klimapåvirkning og foreta en lignende reduksjon som

det norske samfunn er pålagt

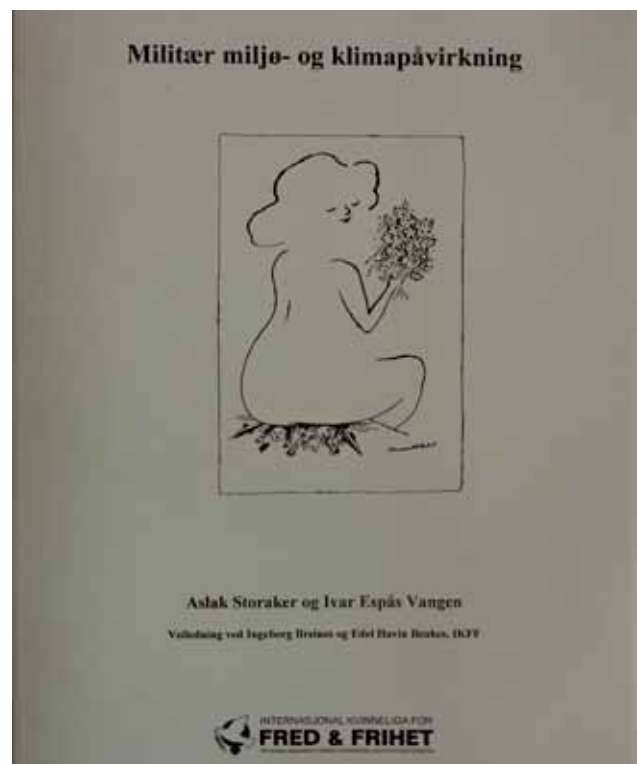
3. Forsvarsdepartementet deltar på linje med de øvrige departementene i Samstemtsforumet som arbeider for en helhetlig implementering av bærekraftsmålene.

4. Norge oppfordrer andre land i NATO og FN til å lage et miljø- og klimaregnskap for forsvarssektoren som skal inngå som en del av deres nasjonale klimaregnskap.

Vi i IKFF håper at denne rapporten vil bli brukt aktivt av miljø- og freds- og utviklingsorganisasjoner og danne grunnlag både for handling og videre studier.

Forfatterne skriver i sin konklusjon og anbefalinger blant annet at:

Norge og NATOs planer om fortsatt opprustning



tilsier at utslippene fra militærvesenet kommer til å fortsette å øke framover, både relativt som andel av klimautslippene og absolutt i form av antall tonn CO₂-ekvivalenter.

Norsk militær aktivitet vil i hovedsak være basert på fossilt brensel også i nær fremtid. Når F-16 flyene skiftes ut med F-35 fly øker utslippene vesentlig, dette er også avhengig av bruken i øvelser og krig. I 2011 sto utslippene fra norsk internasjonal krigføring for 10 prosent av utslippene fra norsk forsvarsektor, og det sjøl om innrapporteringen har vært mindre fullstendig enn rapportering for forbruk i Norge.

Krig skaper ustabile og voldelige ettervirkninger som gjør at landene som blir ramma, hverken er i stand til å forhindre eller bruke ressurser på å tilpasse seg ødeleggelser og naturkatastrofer. Det er for eksempel vanskelig å se for seg at utbomba land som Libya, Irak, Syria og Afghanistan vil prioritere ressurser til miljø- og klimatiltak i nær framtid.

Det verst tenkelige er og blir om en stormaktskonflikt bryter ut og utløser atomkrig. Miljøkonsekvensene av bare å avfyre en brøkdel av verdens atomvåpen vil være ødeleggende og uoverskuelige. Et av de viktigste tiltakene for miljøet Norge kan påta seg vil derfor være å bryte ut av NATOs atomvåpenparaply og tilslutte seg FN's forbud mot atomvåpen, og å arbeide for avspenning mellom verdens atommakter., inkludert

mellom vår nærmeste allierte USA og vår nabo Russland. En klar avstandstagen til NATOs førsteslagsdoktrine vil også være et skritt i riktig retning.

Forfatterne anbefaler følgende tilslutt: Miljø- og fredsbevegelsen må finne sammen og samarbeide i mye større grad enn i dag. Kampen mot opprustning og krigføring må vinnes for å kunne vinne klima- og miljøkampen, samtidig som klimaendringer vil kunne føre til økt krig og konflikt. Begge bevegelsene vil tjene godt på at den andre lykkes og bør derfor finne sammen mer enn tilfellet er dag.

Politikerne og andre ansvarlige beslutningstakere må ta med klima- og miljøkostnadene i betraktning når de skal vurdere innkjøp til forsvarssektoren eller om Norge skal delta i krigføring i utlandet. Det er mange grunner til at disse krigene koster mer enn de smaker. De lokale og globale konsekvensene slike kriger har for jordas sårbare miljø må veie tungt.

Når naturområder ikke lenger skal brukes a, bør det stilles politiske krav om at disse områdene skal tilbakeføres til naturen etter modell fra Hjerkin-prosjektet.

Rapporten kan lastes ned fra IKFFs hjemmesider, www.ikff.no



Miljøprotester øker i Russland - hva kan de forandre?

Artem Filatov er journalist og jobber i uavhengige media. Han skriver om folks kamp for miljøet og mot militarismen i andre land for den russiske befolkningen. Han skriver også om russiske aksjoner om det samme i internasjonale media. På den måten bidrar han til å utveksle informasjon begge veier, som han mener er viktig for et likeverdig naboskap. På seminaret snakket han om en større lokal protest i en liten by, Shies i Arkhangelsk, nord i Russland.

TEKST: Artemis Filatov

Moskva-regionen har lenge hatt problemer med å håndtere økende mengder med søppel. Moskva regjeringen ville sende opp til to millioner tonn med søppel årlig med tog, nesten 1200 kilometer av gårde. Området som skal tjene som søppeldeponi, er et våtmarksområde. Trær må felles. Søppelet som skal dit er usortert. Eventuelle lekkasjer vil kunne gjøre store skader på miljø og mennesker i og rundt Shies.

Moskvas søppelproblem skulle flyttes til Shies, og lokalbefolkningen er ikke fornøyd med det. Omkring 10 000 av 60 000 innbyggere samlet seg i gatene til protest. Dette var i slutten av 2019. Men allerede i 2018 startet planleggingen av frakten med søppelet, og protestene startet samtidig. Søppelfyllingen ved Shies er en av de største miljøsakene i Russland. I 2018 deltok rundt 25 000 mennesker fra hele Russland i

protestaksjoner.

Alle protestene ble møtt av myndighetene med arrestasjoner av aktivistene. Flere ble slått og skadet. Politiet har ikke foretatt noen undersøkelser av disse overgrepene. Flere av aktivistene vil kunne bli dømt for kriminelle handlinger.

I januar 2020 ble byggingen av søppeldeponiet dømt for å være ulovlig. I måneden etter ble det erklært at byggingen allikevel ikke blir stoppet.

Kampen er fortsatt ikke over. Men prosessen er foreløpig utsatt. Aktivistene er forberedt på å måtte lenke seg foran anleggsmaskiner, om nødvendig.

På spørsmål om russere protesterer mot militær forsøpling og militære øvelser svarer Filatov at det er vanskeligere å protestere mot dette i Russland. Han kjenner ikke til noen slike tilfeller.

Small town in Russia. Why they protest?



December 2019, Kotlas

10 000 out of 60 000 local people are on the street, according to the media

MIT EGET LAND

Jag hörde musik någonstans
Som kom från en frusen orkester.
Den kallas för terror balans
Och dansas av öster och väster.
Vad bryr jag mig om öst och väst,
Jag vet ju bäst ...
För när människorna har varandra
Bor de alla i samma land
Och jag är ju precis som andra
Och min hand är så lik din hand.
Hela landet syns från mitt fönster
Huvudsta'n ligger i mitt rum
Och i taket gör lyktor mönster
Det är dumt, men jag är vel dum.

Man säger att ensam är fri
Den frie lär vara den starke.
Men du och jag blir ändå vi
Och jorden får blommande marker
Och nätterna skimrar av bloss
Bara för oss ...
För när människorna har varandra
Bor de alla i samma land
Och allting vi vil ge till andra
Kan du få ur min öppna hand
I min hand finns allt det jag drömmer
Allt jag äger och allt jag har
Och den rädsla som alla gömmer,
Just på den är din hand et svar.

Jag vet att en väldig raket skal gå mot
en främmande himmel
Men säj mig en enda planet
Som jorden, för den ger mig svindel!
Och därför så stannar jag kvar
Jag vet jag har ...
Liksom du nogon plats på jorden
Som jag kallar mitt eget land
Det är så svårt att få tag på orden
Men du vet hur det känns ibland
När man känner att allt är nära
Och att allt fins en mening i
Ska det vara så svårt att lära
Det att människor – det är vi ...

... har du hört någongång musiken
När jag fattar helt lätt din hand
Och i världen omkring finns riken
Men dom är alla samma land ...

- Bebbe Wolgers



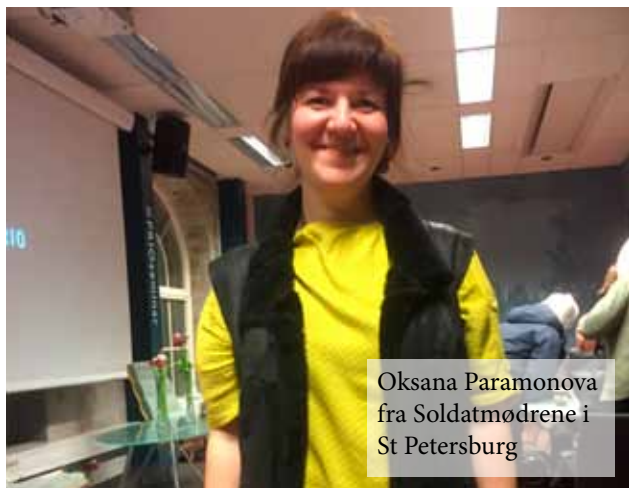
Soldatmødrene i St. Petersburg

I 2016 var *Soldatmødrene i St Petersburg* 25 år. 1991 var året de kom i gang. Helt fra starten var de en aktivistorganisasjon og kjempet for soldatenes menneskerettigheter. De er fortsatt en menneskerettighetsorganisasjon og driver med utstrakt rådgiving til soldater. Oksana Paramonova, er en av de ansatte og som deltok på seminaret i Oslo. Hun fortalte om *Soldatmødrenes* aktiviteter i dag.

TEKST: Ellen Elster

Ella Pollyakova har ledet organisasjonen siden starten. Begynnelsen av 1990-tallet var en periode med store omveltninger i Sovjet Unionen. Landet gikk i oppløsning og ble til Russland. En rekke delstater krevde sjølstendighet. Krigen i Afghanistan hadde nettopp opphørt. Soldater og mange desertører som kom tilbake, hadde ingen steder å gå, blant annet på grunn av frykt blant folk. Ella Pollyakova forteller at de var totalt fortapte. Det eneste de hadde var et gevær. Forholdene i leirene var under enhver kritikk, med mangel på mat, helsehjelp, hygiene. I tillegg ble soldatene utsatt for voldelige overgrep.

Særlig ble krigen i Tsjetsjenia en vekker med grove brudd på menneskerettighetene, både i Tsjetsjenia og i den russiske hæren. Soldatmødrene gikk sammen med motstandsbevegelsen i Tsjetsjenia mot Russlands



krig i Tsjetsjenia. De oppfordret foreldrene til soldatene til å hente dem hjem. De fikk med seg journalister for å rapportere om situasjonen. Soldatene levde under elendige forhold og var demoraliserte. Mange mødre og andre pårørende til soldatene kom sammen for å gjøre en jobb. I tillegg fikk organisasjonen knyttet til seg jurister på frivillig basis.

Oksana Paramonova har tidligere erfaringer fra freds- og menneskerettighetsarbeidet. Hos *Soldatmødrene* koordinerer hun undervisningsprogrammet og har gjort dette siden 2004. Hun forteller at organisasjonen møter mye motgang og ofte blir nektet å motta pengestøtte, særlig fra utlandet. Det gjør det vanskelig å overleve som organisasjon.



I dag er organisasjonen blitt noe helt annet og er mer profesjonelt. Menneskerettighetene står fortsatt sentralt. Det er ønskelig å gjøre den militære institusjonen til en mer verdig og menneskelig institusjon, få slutt på den utstrakte korrupsjonen som eksisterer i det militære, og soldatene må bli verdsatt og respektert. Mange soldater forsvinner på grunn av de uverdige forholdene som eksisterer der.

Mange blir slått og torturert, mer eller mindre helseløse og noen til døde. Det er mangel på mat, dårlig hygiene, voldtekt og sjølmord, og det er mangel på helsehjelp. Mange soldater har derfor behov for omfattende behandling og rehabilitering. Soldater som er blitt utsatt for voldelige overgrep, blir fulgt opp, både helsemessig og juridisk. Også familiene til soldatene mottar bistand.

Det blir undervist i menneskerettigheter for å bevisstgjøre om rettigheter. Målet er at folk skal kunne ta ansvar for seg sjøl og bli et demokratisk menneske. Hovedformålet er å gi dem sjøltillit og informasjon og kunnskap. Det dannes støttegrupper slik at folk kan hjelpe hverandre, og sørge for at en ikke står aleine. Juridiske, psykologiske og sosiale tjenester er gratis.

Soldatmødrene jobber for å få til en alternativ tjeneste til militærtjenesten. Det finnes ingen alternativer i dag. Nektere blir i dag rettslig forfulgt. Oksana forteller at Russland er sterkt militarisert.

Det skapes negative bilder av nektere og av en eventuell alternativ tjeneste. Det er nok oppgaver å ta

fatt i for å kunne fullføre plikten sin for fedrelandet, heter det. Det er arbeidsløshet innen viktige sektorer som helse, omsorg, sosiale tjenester osv. Unge vernepliktige kan få opplæring til toleranse for mer sårbare mennesker (eldre, funksjonshemmede, foreldreløse osv), og på den måten bidra til å heve den sosiale kompetansen og menneskeliggjøringen av samfunnet.

Soldatmødrene retter også virksomheten sin utover, mot sivilsamfunnet og politikken. All informasjon de får gjennom det daglige arbeidet, samles, analyseres og utgis som rapporter. Disse sendes til offentlige myndigheter nasjonalt og internasjonalt til menneskerettighetsorganisasjoner. *Soldatmødrene* fungerer på den måten som kontroll og vaktbikkje mot det militære systemet.

Soldatmødrene driver generelt fredsarbeid, forteller Oksana. De er med i en internasjonal koalisjon for forsvaret av menneskerettigheter. Denne arbeider for å fremme fredsprosessen i Syria. Det finnes også et kvinne-samarbeid som har tatt initiativ til å finne fredelig løsning på konflikter i sør-øst Ukraina.

Teksten er basert på Oksana Paramonovas innledning og et informasjonshefte (Roman Mogilevsky og Tatiana Shaidarova: Solders' Mothers of St Petersburg, in the Mirror of Views, facts, Figures. C176: Hopma, 2016).

FREDSMINISTERENS HJØRNE: KRIGSHISSING ELLER FREDSBYGGING?

Intervju med Norges fredsminister M. Sælen, januar 2020.

Utdelingen av Nobels fredspris ga fredsbygging mye gledelig og viktig oppmerksomhet. Hva tenker du om at norsk offentlighet ellers i året i stor grad er opptatt av opprustning, der partier kappes om å være best i klassen på dette?

Dagens politikk går i feil retning sett utfra et fredsperspektiv. Fredsministeren innspill, kompetanse og motstemme må gis plass – særlig i TV-debatter. Vi får ellers et ensidig bilde av hva som fremmer fred. Det bør ikke få stå uimotsagt at generalsekretær i NATO, norske Stoltenberg, fronter at opprustning og økt militærbudsjett i NATO-landene vil bidra til fred.

Hva tenker du om at lille Norge investerer enorme summer i krigsfly og avansert militærmateriell?



Mye av begrunnelsen for opprustningsspiralen er den såkalte 'økte trusselen fra øst'. Norges militærbudsjett er dobbelt så stort som Finlands, et land vi kan sammenligne oss med. Finland er ikke med i NATO, har lagt seg på et lavkostnadsforsvar basert på selvstendige avgjørelser, og på en vennskapsbasert tilnærming til Russland.

Hvordan kan arbeid for fred og nedrustning styrkes?

Fredsbygging må få en mye større plass i offentlighet-

en, i media, og også i skolens undervisningsopplegg. Konfliktløsning, samarbeid mellom land og diplomati bør være viktige emner å ta opp i undervisningen. Opplæring av organisasjoner som arbeider for fred og utvikling, og hvordan FN er bygget opp og fungerer bør være viktige emner. Fredelig samarbeid og kulturutveksling mellom land bør vektlegges. Historiebøkene til våre barn i skolen er fulle av krigshistorikk, – man må også vektlegge prosesser som fremmer fred og vise eksempler på disse.



HAR MAN RETT TIL Å VÆRE MILITÆRNEKTER I NORGE?

Åpent spørsmål til Forsvarsministeren fra Ingeborg Breines i blant annet Klassekampen torsdag 26. mars 2020.

TEKST: Ingeborg Breines

Sist sommer ble Ola som alle andre gutter og jenter i 18 års alderen, innkalt til sesjon. Testing ble gjort, Ola ble funnet stridsdyktig og gjorde det bra på prøven. Så kommer spørsmålet: Ønsker dere å gjennomgå militærtjeneste? Alle i gruppa, bortsett fra Ola, rakte opp handa og svarte bekreftende.

I det påfølgende intervjuet måtte Ola bekrefte og begrunne. Men militæret hadde ingen kategori for dem som ikke vil i militæret, kun lister med stridsdyktig eller ikke stridsdyktig. Intervjuende offiser kunne ikke sette Ola på lista over stridsudyktige, men sa han ville være grei og sette han nederst på lista over stridsdyktige, det vil si i en reservebunke, og da var det svært lite sannsynlig at han ville bli innkalt.

Men innkalt ble han. Hva nå? **Forsvarsminister, hva skal Ola gjøre?** Og hva med de andre i samme situasjon? Etter 2015, da Norge innførte såkalt kjønnsnøytral verneplikt og både jenter og gutter blir innkalt til sesjon, er dette i ferd med å bli et påtrengende spørsmål for flere, selv om en del blir fritatt av helsemessige grunner.

Frem til 1. juli 2012 har vi hatt en militærnekte-lov som har gjort at de som av overbevisningsgrunner ikke vil gjennomføre militærtjeneste, har kunnet gjøre sivilteneste i stedet. Dette ble avskaffet av Stoltenberg-regjeringen. Fredsbevegelsen har deretter spurt forsvarsministre av ulik politisk farge om hva de unge skal gjøre om de blir innkalt og er såkalt egnet, men ikke vil i militæret av pasifistiske grunner. Før vi fikk lov om sivilteneste, måtte de som ikke ville lære å krige og drepe eller ikke hadde tro på et militært forsvar i fengsel. Er det dit man vil igjen? Men svaret har vært det samme fra alle hold, nemlig at dette ikke er noe problem for Forsvaret har bare plass til en beskjeden del av årskullet og vil kun ha *”de beste og mest motiverte”*. Men er dette riktig?

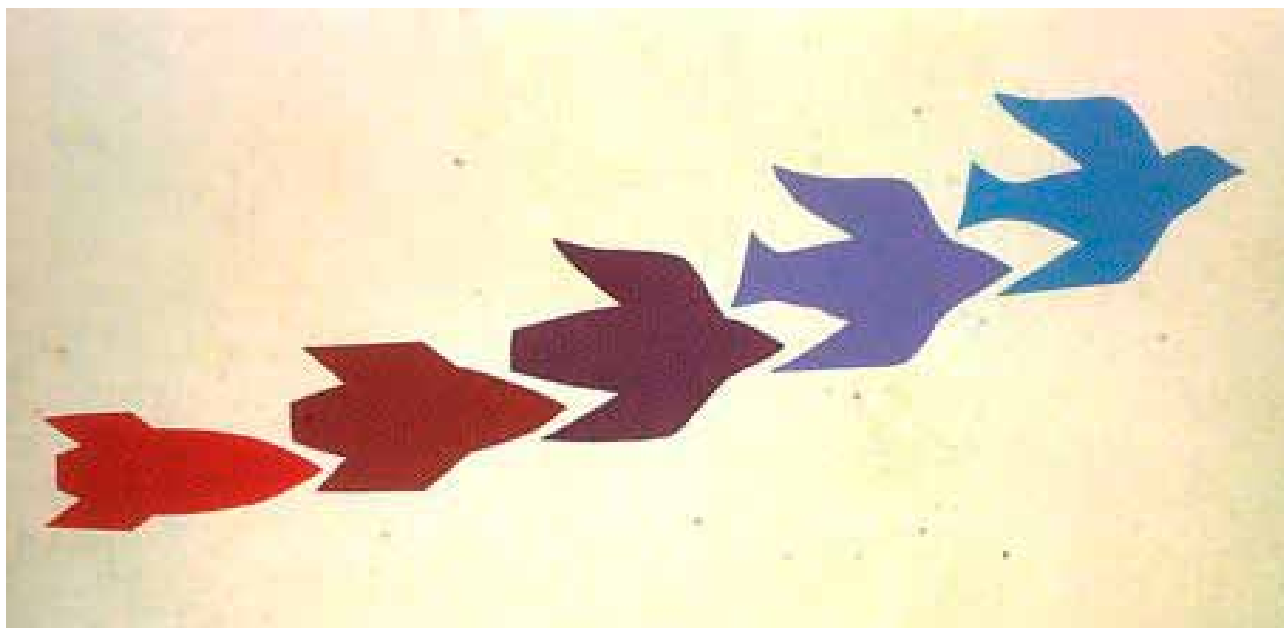
Da Ola var på sesjon ble det IKKE opplyst noe om at det nå finnes en paragraf i Forsvarsloven av 1. juli 2017 (kapittel 4, paragraf 35) hvor man kan søke om



fritakelse. *”Vernepliktige skal fritas for tjeneste i Forsvaret hvis det er grunn til å anta at de ikke kan gjøre tjeneste uten at det kommer i konflikt med deres alvorlige overbevisning og verdier som er av fundamental betydning for dem”*. Det å ikke informere om dette, må sies å være et brudd på Forvaltningslovens paragraf 11 om at veiledning skal gis slik at den det gjelder skal kunne fremme sin sak.

Det har i det hele vært vanskelig å finne frem til informasjon om at det eksisterer noe som heter fritak fra militærtjeneste. Under www.forsvaret.no er det et punkt om utsettelse av militærtjeneste, og under der igjen viste det seg å være en mulighet til å søke om fritakelse hvis man kan begrunne sin pasifisme, eller er toppidrettsutøver. Så Ola sendte inn det aktuelle skjemaet, og fikk etter en stund tilbakemelding fra Forsvaret med ordre om å sende inn et annet skjema, med dypere begrunnelse for sitt synspunkt og med bekreftelse fra to som kjenner han godt om at det ikke bare dreier seg om en flyveide eller opportuniste, men at han rett og slett ikke vil ta våpen i hånd og ikke tror på et militært forsvar.

Igjen ventet Ola på svar. Avslaget kom nå, uten at noen hadde snakket med Ola selv eller de som har bekreftet hans søknad. Brevet oser av mistenkeliggjøring om at han bare vil slippe. Og selvsagt vil han slippe, det er derfor han, på ærlig vis, har gått igjen-nom denne møysommelige og etter hvert nervepir-



rende prosessen. Alternativer finnes ikke lenger. Ola jobber i barnehage og spiller gitar mens han tenker seg på hvordan han ønsker å legge opp livet sitt og være til nytte. Det hadde passet fint inn i et siviltenesteopplegg.

Det bedrives en ganske intensiv propaganda for militært forsvar i dette landet. Norge øker sine militærutgifter dramatisk, deltar i NATO-”operasjoner” og kriger i fjerne land, endrer norsk basepolitikk, gjennomfører større militærøvelser stadig lengre nord, mater krigsindustrien, bidrar til opprustningsspiralen, holder det meste av militære miljø- og klimaødeleggelser unna nasjonale handlingsplaner og forer unge hoder med fiendebilder. Forsvaret presenteres som et sted med gode utdanningsmuligheter. Militærtjeneste gir sågar poeng i forhold til studier og administrative jobber. De unge skal lære å bli sunne og ryddige. De kan få delta i svært godt betalte ”operasjoner” i eksotiske land, som Irak, Syria, Afghanistan, Libya og Mali. Det kan høres fristende ut. Det skal kunnskap, selvstendighet og evne til refleksjon til for å stå imot.

De fleste unge mennesker er glade i sitt land, vil gjerne gjøre sin plikt og forsvare landet om det trengs. Men nå haster det å finne ut hva som skal være situasjonen for de som ikke vil lære å drepe og heller ikke tror at den beste måten å forsvare landet på er ved militære midler. Hva skal vi gjøre med de som vil forsvare landet og verden på andre måter, med ”ånd” om man vil, og som leter etter hva som er deres ”våpen”? Kan vi kanskje tenke oss, Forsvarsminister og Statsminister, at vi utvider vårt sikkerhetsbegrep og innfører samfunnstjeneste for alle hvor man kan velge sivil eller militærtjeneste? Bør vi ikke lære de unge at vennskap og samarbeid over nasjonale

grenser er det beste forsvar? At organisert humanitær innsats mot nød og ekskludering hjemme og ute vil være nyttig for mange og gi vår ungdom en meningsfull nasjonal tjeneste? At det å trygge vår matsikkerhet og holde lufta, vannet, jorda og sjøen fri for giftstoffer, strålefare og annen forurensing er et imperativ i den globale klima- og miljøkrise vi befinner oss i? Militærvesenet hjelper ikke mot koronavirus, klima- og miljøkrise, atomtrussel eller andre farer som truer i en globalisert verden. Kanskje er en konvertering bort fra militær tjeneste til ulike former for krigsforebyggende, fredsfremmende, kreative, bærekraftige, omsorgs- og helsegivende tjenester enda mer nødvendig nå enn på veldig lenge?

Ja, Ola kan nekte

Svarer forsvarsminister Frank Bakke-Jensen i Klassekampen 28. mars 2020.

«... Alle er i utgangspunktet vernepliktige og skal levere en elektronisk egenerklæring til Forsvaret. Denne er første mulighet til å fortelle Forsvaret om man ønsker å gjennomføre tjeneste og er egnet til dette. ... Både Ola og Kari kan søke om å fritas tjeneste av overbevisningsgrunner. ... Dersom søknaden blir endelig avslått, kan den prøves for domstolene.»

Så vidt vi kan se, svarer ikke forsvarsministeren på problemstillingen som Ingeborg Breines stiller, nemlig at militærvesenet ikke forholder seg til Ola som nekter.

LANDSMØTET ER AVLYST: DESENTRALISERT LANDSMØTE

TEKST: Audgunn Oltedal

Det planlagde landsmøtet i IKFF 28. – 29. mars i Sandnes vart avlyst på grunn av korona - epedemien. Landsstyret hadde telefonmøte 28. mars og vedtok at det skulle haldast eit desentralisert landsmøte innan 1. mai. i år. Dette er i tråd med intensjonen i §8 i vedtektene: «Hvis saker som hører under landsmøtet må avgjøres før dette kan holdes, avgjøres de av landsstyret etter uttalelse fra avdelingene. Sakene refereres for første landsmøte.»

Alle avdelingane i IKFF har no halde desentralisert landsmøte. Det desentraliserte landsmøtet vart gjennomført slik: Delegationane for kvart enkelt lokallag tok stilling til dei sakene som måtte behandlast; årsmelding og rekneskap for 2019, arbeidsplan og budsjett for 2020, og val av nytt landsstyre. Kvart lokallag avgjorde sjølv korleis dei avvikla det desentraliserte landsmøtet.

Landsmøtet for IKFF i 2021 skal haldast så tidleg på året som råd er.

Landsstyremøtet 28. mars vedtok to resolusjonar, som begge ligg på IKFF si heimeside. Den eine gjeld krav om evakuering av flyktningleirane i Hellas. Den andre gjeld krav om at 'papirlause' med lang opphaldstid i Noreg må få varig opphald, og rett til å ta arbeid og rett til helsehjelp.

Høyringsfråsegn

Det vart og vedteke at IKFF skulle sende inn ei høyringsfråsegn til Justis- og beredskapsdepartementet om 'Endringer i utlendingsforskriften – engangsløsning for utlendinger med mer enn 16 års oppholdstid i Norge. Saksnr: 19/544'. Kari Nes, Berit Aasen og Audgunn Oltedal fekk ansvar for å gjere dette innan fristen 6. april 2020. (Høyringsfråsegna står på heimesida.)

Dei andre resolusjonsforslaga til landsmøtet skal behandlast saman med dei andre sakene som skal opp på det desentraliserte landsmøtet.



Medlemmer i avd. Hedmark og Oppland. Bildet er fra 2017

TO FRÅSEGN FRÅ IKFF

Evakuer flyktningleirene i Hellas

Det haster med å evakuere flyktningleirene i Hellas. Risikoen for koronasmitte er høy, i tillegg til annen sykdom og uholdbare vann- og sanitærforhold. Situasjonen har ytterligere tilspisset seg ved at det nå er åpnet for en flyktningstrøm fra Tyrkia til Hellas. Når korona-epidemien nå slår til er det viktig å ha en felles europeisk innsats for å fordele flyktningene i Hellas på de europeiske landene.

I en tid med rekordlave ankomsttall av asylsøkere og lave bosettingstall har Norge god kapasitet til å ta imot flere. Flere av storbyene i Norge har ytret ønske om at Norge tar imot flere flyktninger, også flyktninger fra Hellas, og viser til at de har kapasitet til å bosette disse.

Sju EU-land har forpliktet seg på å hente ut 1600 mindreårige flyktninger fra Hellas. Norge har avslått å være med på denne dugnaden. Samtidig har Europaparlamentets innenriks- og rettskomite (European parliament's civil liberties, justice and home affairs committee) gått ut med en oppfordring om å hente ut 42 000 flyktninger fra leirene i Hellas, også med tanke på faren for flyktningene ved en rask smittespredning av koronaviruset i leirene. I Norge har det vært opprop fra fagpersoner og underskriftkampanjer for å få evakuert ut barnefamilier fra Hellas.

På denne bakgrunn ber vi norske myndigheter om å

- igangsette et relokaliseringsprogram av flyktninger fra Hellas,
- bidra i den europeiske dugnaden om å hente ut enslige mindreårige, og
- evakuere barnefamilier fra Hellas.



Gi 'papirløse' med lang oppholdstid i Norge varig opphold og rett til å ta arbeid og rett til helsehjelp

IKFF har vært blant dem som tidligere har tatt opp situasjonen for eldre, enslige ureturnerbare kvinner og andre som har fått endelig avslag på asylsøknad. Disse lever under uverdige forhold i år etter år på norske asylmottak uten mulighet til å få seg arbeid, utdanning og helsetjenester, bortsett fra akutthjelp, og i stadig frykt for tvangsutsendelse.

Så sent som i februar i år ble en 63 år-gammel etiopisk kvinnelig asylsøker som har fått avslag, men vært i landet i 18 år, arrestert og brakt til Trandum for tvangsutsendelse. Dette ble stoppet etter reaksjon fra Rettferdighet i asylopolitikken (RiA), Kristelig Folkeparti og andre. Dette førte til en ny instruks fra Justis- og beredskapsdepartementet om at flyktninger som ordningen skal omfatte ikke skal tvangsutsendes. Saken viser at det haster å få på plass en løsning for 'papirløse' som har vært i Norge i lang tid.

Regjeringens forslag til engangsløsning for «utlendinger med mer enn 16 års oppholdstid i Norge» er nå ute på høring. Det er foreslått et krav om minst 16 års botid, og at alder samt oppholdstid skal utgjøre til sammen 65 år, noe vi mener er for strengt. Regjeringens krav vil medføre at mange utsatte personer vil falle utenfor.

Mange av de personene det gjelder har tidligere vært i jobb, men er blitt fratatt skattekort og retten til å arbeide, et helt urimelig system som ikke minst Arne Viste, Gunnar Stålsett og Mennesker i limbo har utfordret ved å tilby jobb til 'papirløse' (se f.eks. Dagsavisen 17.01.19).

Denne gruppa mennesker er spesielt utsatt nå i tider med koronasmitte fordi den frivillige hjelpen, også helsehjelp, som gruppa er avhengig av, i stor grad har måttet innstille på grunn av smitteverntiltakene. (Klassekampen 24.03.20; The Guardian 23.03.20). Vi mener det nå er et viktig tiltak å raskt etablere samme adgang til helsetjenester for 'papirløse' som andre innbyggere i Norge.

IKFF mener at

- Regjeringens forslag om minst 16 års botid, og en sammenlagt tid for alder og botid på 65 år, for å omfattes av engangsløsningen er for strengt.
- Ordninger for at 'papirløse' skal få rett til å ta arbeid må etableres.
- 'Papirløse' må få rett til helsehjelp på linje med andre innbyggere i Norge under Koronakrisen.

COVID-19 avslører tendensene

2020. En dårlig start ble verre! Hvem kunne tenkt seg at verden skulle bli nedstengt i slutten av mars på grunn av et virus? Kanskje forutsett og forutsigbart, men COVID19-pandemien har på dramatisk vis avslørt de farlige tendensene som WILPF har pekt på gjennom hele vår historie. Folk har nå lagt merke til tendenser, økonomiske og politiske faktorer, menneskerettigheter og – faktisk til musikk – på måter som var utenkelige før WHO erklærte at COVID19 er en pandemi.

TEKST: Madeleine Rees, generalsekretær i WILPF

Vi bør lære av historien.

Ulikheter mellom mennesker og nasjoner. Militarisme som tankegods

Ser det kjent ut? Det har vært WILPFs analyse siden den første kongressen, og den har stått seg mens vi har beskrevet og analysert konflikter, virkninger på miljøet og nå altså pandemien.

Spørsmålene er: Hvordan havnet vi her, hvordan organiserer vi oss, hvordan reagerer vi som enkeltpersoner og fellesskap, og hva blir endret når vi kommer gjennom krisen?

I artikkelen «What had COVID-19 Taught Us about Neoliberalism?», prøver vi å besvare ett av disse spørsmålene: «Hvordan havnet vi her?» ved å se på politisk økonomi og hvordan nyliberalismen har ødelagt de strukturene som skulle sikre samarbeid og solidaritet. I artikkelen «Organise or Militarise» ser vi på hvordan militarismen som tankemåte har ledet ressurser vekk fra der de burde ha vært, og den uunngåelige virkningen det har hatt på muligheten til å unngå denne krisen.

Deretter ser vi på mulighetene. I krisesituasjoner er det to taperholdninger: Frykt og aggresjon, eller samarbeid, solidaritet og medfølelse, håndtering av krisen som et kollektiv. Akkurat nå kan vi se begge holdninger, både hos enkeltpersoner og hos regjeringer. Svar nr 1 fremmer militarisme, svar nr 2 går imot den romantiske forestillingen at krig får oss til å «stå sammen» for fellesskapet. Det gjør krig ikke.

COVID-19 skal ikke stanse alt det andre arbeidet WILPF driver. Kriger fortsetter, noen søker fordeler for seg selv mens oppmerksomheten er andre steder, og konsekvensene er som alltid kjønnet. Miljøet har fått en liten pustepause fra vår forurensing og våre overgrep. Vi må bruke den pausen til å tenke over hvordan vi lever.

Utflating av kurven er et bilde som kan brukes mens vi fortsetter å utvikle vår egen analyse og måter vi kan oppnå de strukturelle endringene som trengs.

WILPF har lagt ut en artikkelserie på sin hjemmeside, www.wilpf.org, med kommentarer til pandemien. Generalsekretær Madeleine Rees oppsummerer bidragene i denne artikkelen. Det gjelder også de artiklene som vises til direkte.

KONTINGENTEN FOR 2020

Vi minner om kontingenten for 2020. Penger inn gir mulighet for aktivitet. Kontingenten per år er 500 kroner eller 300 kroner, velg selv det som passer. Vi setter også stor pris på pengegaver. Gaver over 500 kroner kan trekkes fra skatten.

Husk å oppgi navn og hva betalingen gjelder. Betaler du kontingent for flere år, er det lurt å oppgi hvilke år det gjelder. Kontonummeret er: 1254 62 53048.

HEKLE EN SKOLE

Målet for skoleåret 2019/2020 er å hekle en skole! Syriske flyktningkvinner i Bekaa-dalen hekler fine figurer på bestilling. MAPS gir hekle-undervisning og koordinerer. Kvinnene får 50% av inntektene, mens resten går til skole for barn. Skolestart på Saad Nael i Bekaa åpnet søndag 6. oktober 2019.

Syriske flyktningkvinner i Bekaa hekler figurer, og vi selger dem i Norge. Pengene går til å finansiere skole-drift på skolen Saad Nael, en skole for 300 barn. Følg Crochet Community Collective på facebook.

Det er tre sentrale samarbeidspartnere i Norge: 1) Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Bergen, 2) Solidaritetsnøster og 3) Heimstadkjær i Midsund.

Blekkspruter for vern av liv under vann, #SDG14

1200 vanvittig vakre blekkspruter, heklet av flyktningkvinner som lever i leire i Bekaa i Libanon har kommet til Norge. Blekksprutene skal bidra til gode tiltak for vern av liv under vann, FNs bærekraftsmål nr 14. "NEI til atomubåter i Norske fjorder!" sier Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Bergen. Prosjektet ledes av Susanne Urban og er støttet av Utenriks-

departementet. Blekksprutene selges mellom annet på Coop Midsund, på Reindyrka i Bergen og på Norli i Bergen sentrum.

Blekksprutene selges for kr 100,- pr stk. Alle inntekter i prosjektet går uavkortet til kvinnene som har heklet dem, + skolegang og helsehjelp for syriske flyktningbarn i Libanon. Du kan hjelpe ved å overføre penger til dr Solfrid Raknes, **bankkontonummer 3480 11 83710 eller VIPS tlf 41617343.**

Prosjektet foregår i samarbeid med Multiaid.programs, en FN-godkjent syrisk ledet skole- og helseorganisasjon Libanon, og Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, Bergen.

Vil du vite mer om prosjektet: <http://solfridraknes.no/skolepaflukt/>



WOMEN'S POWER TO



a global movement of WILPF

LOKALAVDELINGER OG KONTAKTER

Bergen/Hordaland

Aase Møller-Hansen

E-post:

aasemh04@yahoo.com

Stavanger

Hilde Solberg

E-post:

solberghilde@outlook.com

Oslo/Viken

Elisabeth Koren

E-post:

e-koren@online.no

Hedmark/Oppland

Kari Nes

E-post:

kari.nes@inn.no

Sandnes

Tone L. Ravnaas

E-post:

toneravn@gmail.com

IKFFs kontor

Epost IKFF:

ikff@ikff.no

Jeg vil bli medlem av Internasjonal kvinneliga for fred og frihet

Kontingent A, kr. 500

Kontingent B, kr. 300

IKFF

Majorstuveien 39
0367 Oslo

Navn:

Adresse:

E-post:

**“Å bruke hat mot hat
øker hatet, og gjør en
mørk stjernefri natt enda
mørkere. Mørke kan ikke
fordrive mørket, det kan
bare lyset gjøre. Hat kan
ikke fordrive hatet, bare
kjærlighet kan gjøre det”**

- Martin Luther King Jr.

